

ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ

Тарасенко А. В.

У статті висвітлено питання підвищення ефективності військово-патріотичного виховання студентів вищих навчальних закладів з використанням засобів фізичної культури та спорту.

Ключові слова: патріотизм, військово-патріотичне виховання, фізична культура та спорт, студентство.

В статье освещены вопросы повышения эффективности военно-патриотического воспитания студентов высших учебных заведений с использованием средств физической культуры и спорта.

Ключевые слова: патриотизм, военно-патриотическое воспитание, физическая культура и спорт, студенчество.

The article addresses the questions of enhancing the effectiveness of the military patriotic education of students by means of physical culture and sports at higher educational institutions.

Key words: patriotism, military patriotic education, physical culture and sports, students.

Постановка проблеми. Військово-патріотичне виховання студентської молоді на сучасному етапі розбудови Української держави набуває особливої актуальності та значущості при підготовці до служби в Збройних силах України. Патріотизм виявляється в любові до своєї країни, вшануванні рідної мови, культури, традицій, цілковитій готовності до захисту Вітчизни. Військово-патріотичне виховання молоді завжди відіграло значну роль в людському суспільстві. Як справедливо зазначив відомий педагог В.Сухомлинський, "не можна забувати, що особливо сильно і яскраво патріотичні почуття й переконання виражаються в силі духу, у волі людській тоді, коли Батьківщина в небезпеці, в годину найтяжчих випробувань. Тому ми, освітяни, у думці вимірюючи вихованість своїх вихованців, зобов'язані виходити з критерію: а як би повелася ця людина на полі бою?" [1, с. 1]. Метою національно-патріотичного виховання є сприяння вихованню у молодого покоління почуття патріотизму, формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності, забезпечення створення умов для інтелектуального, культурного та фізичного розвитку, реалізації науково-технічного та творчого потенціалу молодих громадян, а також сприяння ефективній діяльності центрів патріотичного виховання молоді.

В Концепції національного виховання України складовою частиною є виховання військово-патріотичних якостей особистості як основи в формуванні громадянина-патріота, здатного у будь-який час стати на захист Батьківщини. Закономірно, що для їх розвитку вирішальним стає вміння викладача створити необхідні умови в процесі навчання і виховання студентів для якісного оволодіння військово-технічними знаннями і шляхи до фізичного самовдосконалення як основного елемента підготовки захисника своєї країни. Зазначимо, що вирішення зазначених завдань вимагає організації в навчальному закладі сучасної системи для розвитку і вдосконалення фізичної підготовки та самопідготовки студентів під час навчального процесу і в позаурочний час.

В системі патріотичного виховання складовою частиною є військово-патріотичне виховання студентської молоді. Як справедливо зазначає вітчизняний дослідник А. Афанасьєв, проблема патріотичного виховання та його складової – військово-патріотичного виховання виходить за межі педагогічних досліджень і є важливим загальнодержавним завданням, без розв'язання якого неможливий поступовий розвиток суспільства, держави та Збройних сил України. Однак відмітимо той факт, що на сьогоднішній день зазначена проблема є недостатньо досліджена відсутні спеціальні монографії, комплекс необхідної методичної літератури [2, с. 2].

У зв'язку з переходом Збройних сил України на комплектування військово-службовцями за контрактом центрами підготовки молоді до захисту країни стають школа, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою, вищі навчальні заклади [3, с. 3]. В цій ситуації надзвичайно зростає роль військово-патріотичного виховання, спрямованого на підготовку студентів у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої служби в ЗСУ. Особливу увагу слід приділити фізичній підготовці, яка передбачає розвиток фізичної сили, витривалості, спритності, координації, швидкості, необхідних для військової діяльності рухових навичок та вмінь. Здійснювати ці завдання треба з урахуванням вікових індивідуальних та національних особливостей студентів.

Стан дослідження. Вивчення й аналіз психолого-педагогічної літератури з військово-патріотичного та національного виховання і їх зв'язок з процесом фізичної підготовки демонструє, що у більшості досліджень педагогічної думки незалежної України досить ґрунтовно розглядаються окремі аспекти зазначеної проблематики. Зокрема, розвиток патріотизму, національних цінностей та особливості їх формування в учнівській молоді різного віку відображені в працях О. Гевко, В. Гонського, І. Звереві, В. Ковалю, О. Литовченко, А. Москальові, П. Онищука, Р. Петронговського та ін. Також досить детально висвітлили аспекти військово-патріотичного виховання в захисті Вітчизни, зміцненні оборони країни О. Аронов, М. Басанець, Л. Курант, В. Радзіховський. Аспекти допризовної підготовки молоді ґрунтовно розглянуті в дослідженнях Н. Асланова, М. Белоусова, В. Івашковського, В. Третьякова, С. Шакарова.

Досить детально висвітлили військові аспекти виховання патріотизму, роль патріотичного обов'язку, військово-патріотичного виховання в захисті Вітчизни, патріотичне виховання військових кадрів для зміцнення оборони країни О. Аронов, М. Басанець, В. Дзюба, Л. Курант, Д. Сидорук, В. Радзіховський, В. Ягупова, Дослідники М. Зубалій, В. Новосельський, М. Солопчук, В. Ткаченко в своїх роботах підкреслювали значення фізичної підготовки до військової служби.

Заслуговеє на увагу думка академіка І. Бега, який створив модель розвитку патріотичного виховання молоді в Україні. Вивчення й осмислення літератури (філософської, педагогічної та психологічної) дало змогу сформулювати поняття патріотизму, яке актуальне сьогодні, в умовах розбудови громадянського суспільства та правової держави в Україні. Патріотизм – це любов до Батьківщини, свого народу, турбота про його благо, сприяння становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, готовність відстояти її незалежність, служити і захищати її, розділити свою долю з її долею [4, с. 4].

Досить плідно у напрямку військово-патріотичного виховання молоді в Україні працює лабораторія фізичного розвитку Інституту проблем виховання Академії педагогічних наук України. Її фахівцями В. Івашковським, В. Фарфоровським, Т. Шашлом розглядалися проблеми підвищення ефективності військово-патріотичного виховання студентів у військово-патріотичних об'єднаннях. Автори справедливо зазначають необхідність дослідження національно-патріотичного виховання молоді стало те, що у цей віковий період найбільш помітним процесом є формування свідомого ставлення до довкілля, відбувається актуалізація потреби самоствердження, з'являється потяг до вирішення смислоціннісних життєвих проблем [5, с. 4].

Постановка завдання. Метою статті є спроба аналізу сучасних педагогічних напрямків військово-патріотичного виховання студентів у ВНЗ України, розкриття інноваційних методологічних підходів підвищення ефективності роботи з молоддю для вирішення проблем, пов'язаних з підготовкою до служби в Збройних силах України. Зазначимо, що для досягнення поставленої мети необхідно висвітлити і визначити роль та значення фізичної культури і спорту в процесі військово-патріотичного виховання студентів.

Виклад основних положень. Військово-патріотичне виховання у процесі занять фізичною культурою і спортом є важливим чинником у підготовці студентів до військової служби. Розвиток фізичної культури в сучасному вищому навчальному закладі впливає на суспільне становище, формує стереотип здорового способу життя серед студентів, етичні та моральні цінності. Розвиток фізичної культури та спорту у вищих навчальних закладах України допомагає вирішувати цілий ряд виховних завдань: формування у студентів мужності, характеру, волі, вміння спілкува-

тися в колективі. Регулярні заняття фізичною культурою дозволяють молодій людині стійко переносити труднощі, які виникають у нього в навчальному закладі, сім'ї та інших життєвих ситуаціях.

Так, за твердженням професора А. Вирцікова, який обґрунтував патріотично – орієнтований підхід в науці, патріотизм повинен стати саме тією ідеєю, яка здатна перетворитися на матеріальну силу, якщо вона буде освоєна населенням і для багатьох стане внутрішнім переконанням і установкою. Саме патріотизм сьогодні здатен згуртувати наше суспільство, розкрити для багатьох людей сенс їх власної життєвої діяльності, підняти їх розуміння та відповідальність за рамки корпоративності і соціально-класових, національно-етнічних відмінностей [6, с. 6].

На жаль, на сучасному етапі вітчизняна система освіти і виховання не формує у студентів достатньої мотивації до здорового способу життя, не забезпечує належного рівня фізичної підготовки та оптимальних рухових показників і, головне, не сприяє належною мірою засобами патріотичної спрямованості.

В зв'язку з цим необхідно кардинально змінити діяльність сучасних вищих навчальних закладів у напрямку фізичної підготовки студентів до служби в ЗСУ.

Військово-патріотичне виховання студентів, на наш погляд, суттєво підвищиться за рахунок упровадження у вищих навчальних закладах інноваційних форм роботи. Приклад вдалого поєднання навчально-виховної діяльності відображено в роботі Національного олімпійського комітету України. Олімпійський рух є одним із дієвих підходів до вирішення проблем, які стоять перед сферою освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства, в системі організації навчально-виховного процесу в вищих навчальних закладах України. Проведення наукових конференцій, спортивних змагань, виховних заходів серед студентства з використанням олімпійських ідеалів і принципів, як елемент сприяння і розвитку військово-патріотичного виховання, спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи серед студентської молоді сприятимуть підготовці до служби в ЗСУ.

Організація гурткової та секційної роботи в вищих навчальних закладах повинна бути спрямована на задоволення потреб та інтересів студентів до певного виду діяльності виявлення та розвиток у них загальних та спеціальних здібностей. З огляду на це вдалим може бути впровадження в роботу сучасного перспективного виду українських спортивних єдиноборств – хортинг (засновник – президент федерації України Е. Єрьоменко). В системі хортинг вдало поєднується військово-патріотичне виховання молоді зі спеціальною фізичною підготовкою. На заняттях тренери-викладачі хортингу особливу увагу звертають на оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, зміцнення морально-вольового стану і фізичного розвитку, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання базової фізичної та спеціальної фізичної підготовки для служби в підрозділах силових структур України – ЗСУ. Значна увага приділяється вивченню яскравого прикладу української героїки і козацьких бойових традицій як дієвого елемента у вихованні патріотизму у студентів.

Також ще одним важливим елементом підвищення військово-патріотичного виховання студентів є плідна співпраця з органами державної влади, різними громадськими організаціями, військовими частинами і військовими навчальними закладами для проведення цілеспрямованої роботи в цьому напрямку. Юридично необхідно укладати договори про спільну діяльність на один рік, з перспективою розвитку на майбутнє. План спільної роботи дає змогу протягом навчального року реалізувати чітку програму з підвищення військово-патріотичного виховання студентів.

Висновки. Таким чином, військово-патріотичне виховання студентів у вищих навчальних закладах України є пріоритетним напрямком ідейно-виховної роботи, для вдалого виконання якої необхідно створити умови для постійного фізичного вдосконалення особистості засобами фізичної культури та спорту як однієї з основних складових частин при підготовці призовників для служби в ЗСУ. Зазначимо, що впровадження інноваційних форм роботи, розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури в навчальних закладах України дасть змогу підвищити ефективність навчального процесу, зацікавити молодь у позаурочний час. Здійснивши аналіз літературних джерел із проблеми підвищення військово-патріотичного виховання студентів засобами фізичної культури і спорту, маючи різноманітні засоби, методи й організаційні форми розвитку даних характеристик, неоднозначність трактування

терміна "патріотизм", що пояснює багатоваріантність військово-патріотичного виховання визначаємо його використання.

Серед фахівців, які працюють в даному напрямку, немає спільної думки з питання використання різних засобів, спрямованих на формування фізичного стану, суперечливі результати досліджень про ефективність використовуваних засобів, до кінця не розкритий механізм розвитку фізичних здібностей у просторі військово-патріотичного виховання.

Для виконання цих завдань у кожному вищому навчальному закладі України важно планувати окремі розділи річного плану роботи для постійного вдосконалення військово-патріотичного виховання студентства.

Недостатність розробки проблеми патріотичних смислів формування фізичного стану студентів і молоді, суперечності поглядів і точок зору на її рішення може визначити подальший напрямок наших досліджень.

Література

1. Сухомлинський В. О. Теоретичні і практичні проблеми, які висуваються життям у процесі здійснення ідеї розвитку особистості / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. – К., 1976. Т.1. – 1976. – С. 131.
2. Проблема патріотичного виховання у науковій літературі та дослідженнях сучасних вчених / А. О. Афанасьєв // Військова освіта : збірник наукових праць. – К. : Науково-методичний центр військової освіти МОУ, 2006. – № 2 (18). – 277 с. – С. 24
3. Сухущин М. П. Військово-патріотичне виховання молоді : підруч. / М. П. Сухущин, В. О. Палагеша. – К. : Видавничий дім "Слово", 2009. – 488 с.
4. Виховання громадянина, патріота, гуманіста : навч.-метод. посіб. / К. І. Чорна. – К. : ТОВ "ХІК", 2004. – С. 56.
5. Івашківський В. В. Теоретико-методичні засади виховання старшокласників як суб'єктів громадянського суспільства : монографія / В. В. Івашківський. – К. : Паливода А. В. 2010. – с. 138.
6. Вирциков А. Н. Патріотичне виховання : методологічний аспект / А. Н. Вирциков, М. П. Бузьський. – Волгоград : ГУ "Видавець", 2001. – С. 6.